RISICOPROFIEL ACHTERHOEK OOST

2027 – 2030

Regionaal risicoprofiel en veiligheidsbeeld ten behoeve van het Integraal Veiligheidsplan 2027 – 2030

Aalten | Berkelland | Oost Gelre | Winterswijk

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

1. Inleiding 4
2. Werkwijze 5

Voorbereiding 5

Selectie van respondenten 5

3. Groslijst 6
4. Randvoorwaarden en aandachtspunten 8

Capaciteit en samenwerking 8

Grensoverschrijdende samenwerking 8

5. Ondermijning 9

Kern risico's en voorbeeldscenario's 10

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel) 11

6. Zorg en veiligheid 12

Kern risico's en voorbeeldscenario's 13

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel) 14

7. Jeugd en veiligheid 15

Kern risico's en voorbeeldscenario's 16

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel) 17

8. Digitale veiligheid 18

Kern risico's en voorbeeldscenario's 19

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel) 20

9. Maatschappelijke weerbaarheid 21

Kern risico's en voorbeeldscenario's 22

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel) 23

10. Conclusie 24

Bijlage I : Lijst met respondenten 25

Bijlage II : Interviewvragen 28

Bijlage III : Vragenlijst (online) 30

Bijlage IIII : Datalab GO rapportage (separaat) 32

Samenvatting

Voor u ligt het risicoprofiel Achterhoek Oost 2027-2030. Dit document vormt de basis voor het Integraal Veiligheidsplan (IVP) en beschrijft de belangrijkste veiligheidsrisico's en ontwikkelingen die van invloed zijn op de veiligheid en leefbaarheid binnen de gemeenten Aalten, Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk.

Het risicoprofiel is opgesteld op basis van signalen van gemeenten en veiligheidspartners, die opgehaald zijn door middel van vragenlijsten en interviews, aangevuld met beschikbare statistische politiecijfers (periode 2020-2026)[1]. De analyse laat zien dat veel veiligheidsvraagstukken herkenbaar zijn ten opzichte van de voorgaande beleidsperiode (2023-2026). Ondermijning, zorg- en veiligheidsvraagstukken, jeugdproblematiek en digitale veiligheid blijven belangrijke thema's binnen de regio.

Tegelijkertijd zijn verschillende ontwikkelingen zichtbaar die invloed hebben op de wijze waarop deze risico's zich manifesteren. Zo neemt de verwevenheid tussen sociale, fysieke en digitale vraagstukken toe en spelen digitale componenten een steeds grotere rol binnen criminaliteit en slachtofferschap. Daarnaast vragen ontwikkelingen zoals polarisatie en extremisme om aandacht binnen het veiligheidsbeeld van de komende jaren. Dit vormen grote risico's voor de maatschappelijke weerbaarheid.

Op basis van de inventarisatie zijn vijf risicothema's onderscheiden: Ondermijning, Zorg en Veiligheid, Jeugd en Veiligheid, Digitale Veiligheid en Maatschappelijke Weerbaarheid. Deze thema's vormen de kern van het risicobeeld voor Achterhoek Oost. Naast deze risicothema's zijn enkele ontwikkelingen geïdentificeerd die van invloed zijn op meerdere risico's tegelijkertijd. Het betreft ondermeer de druk op beschikbare capaciteit binnen het veiligheidsdomein, de grensligging van de regio en het belang van weerbaarheid. Deze ontwikkelingen worden in dit profiel beschouwd als contextfactoren die het risicobeeld mede beïnvloeden.

[1] Dit is verzameld in een rapportage door Datalabgo

1. Inleiding

Veiligheid is voortdurend in ontwikkeling. Maatschappelijke, technologische en demografische ontwikkelingen beïnvloeden de aard en omvang van risico's binnen de samenleving. Hierdoor veranderen niet alleen veiligheidsvraagstukken zelf, maar ook de omstandigheden waarbinnen deze zich voordoen.

Gezien het feit dat per 2027 het IVP vernieuwd dient te worden, wordt door middel van dit risicoprofiel inzicht gegeven in deze ontwikkelingen. Het profiel brengt risico's, trends en ontwikkelingen in beeld die relevant zijn voor de vier gemeenten. Op basis van interviews, vragenlijsten, beschikbare politiecijfers en gezamenlijke werksessies zijn de belangrijkste veiligheidsrisico's en ontwikkelingen opgehaald en samengebracht tot één regionaal veiligheidsbeeld. Deze informatie is opgehaald door middel van interviews en vragenlijsten met zowel interne als externe partners en kwantitatieve data vanuit Datalab GO. Hierdoor wordt er een gezamenlijk beeld geschetst van de risico's die invloed kunnen hebben op de veiligheid en leefbaarheid binnen de regio. Het risicoprofiel is bedoeld als bouwsteen voor de vervolgfase van het traject, waarin op basis van dit beeld nadere afwegingen en prioritering ten behoeve van het IVP 2027-2030 kunnen plaatsvinden.

2. Werkwijze

Voor het opstellen van dit risicoprofiel is gekozen voor een werkwijze waarin kwalitatieve en kwantitatieve informatie in samenhang wordt beschouwd. Daarbij is bewust gewerkt met meerdere bronnen, zodat niet alleen zichtbaar wordt welke problematiek feitelijk in cijfers en registraties naar voren komen, maar ook welke signalen, zorgen, ervaringen en ontwikkelingen door betrokken professionals en partners worden gezien. Dit in verband met het feit dat cijfers niet altijd de juiste realiteit weergeven mede door het ontbreken van de context eromheen.

De gekozen werkwijze is erop gericht om van uiteenlopende en deels versnipperde input te komen tot een samenhangend, navolgbaar en inhoudelijk onderbouwd risicobeeld.

Deze bestond uit een aantal opeenvolgende stappen:

Voorbereiding
Aan de dataverzameling is een voorbereidende fase voorafgegaan. In deze fase is bepaald met welk doel het risicoprofiel wordt opgesteld, welke bronnen daarvoor beschikbaar of relevant zijn. Ook is in deze fase verkend welke interne en externe partijen vanuit hun rol, expertise of betrokkenheid zicht hebben op veiligheidsvraagstukken.

Daarnaast is bezien op welke wijze de informatie het best kon worden opgehaald. Daarbij is bewust gekozen voor een combinatie van interviews, vragenlijsten en cijfermatige onderbouwing. Deze combinatie maakte het mogelijk om enerzijds verdiepende informatie op te halen en anderzijds breder input te verzamelen vanuit meerdere perspectieven.

Selectie van respondenten
Voor het ophalen van input is gewerkt met een bewuste selectie van respondenten. Respondenten die hiervoor waren benaderd betroffen naast interne collega's ook de Politie, het OM, Bureau HALT, scholen en Tactus.[2]
Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- Respondenten die zijn benaderd voor een verdiepend interview;
- Respondenten die via een vragenlijst input hebben geleverd.

[2] Voor een volledig overzicht en verdeling van respondenten zie bijlage 1.

3. Groslijst

Tijdens de werksessie op 13 mei 2026 heeft iedere betrokken gemeente afzonderlijk een groslijst opgesteld. In deze groslijsten zijn alle signalen, vormen van problematiek en eerste risico-indicaties opgenomen die voornamelijk uit interviews en vragenlijsten naar voren kwamen. Deze groslijsten hadden nadrukkelijk een breed karakter: alle benoemde punten zijn hierin meegenomen, ook wanneer deze nog door elkaar liepen, overlap vertoonden of nog niet direct als scherp geformuleerd risico konden worden beschouwd. Tijdens het opstellen is er bewust aangesloten bij de thematische lijnen van het huidige integraal veiligheidsplan, zodat herkenbaarheid en continuïteit in het proces werden behouden. Tegelijkertijd is nadrukkelijk ruimte gehouden voor signalen, vormen van problematiek en risico's die niet direct binnen de bestaande thematische indeling pasten. Op die manier kon niet alleen worden aangesloten bij de structuur voor het huidige IVP maar bleef er ook openheid voor nieuwe ontwikkelingen en/of verschuiving in de problematiek en thema's die in de huidige planperiode mogelijk nog minder zichtbaar waren.

De input uit de verschillende groslijsten van elke gemeenten zijn overstijgend geanalyseerd waarbij de meest benoemde en overeenkomende problematiek en risico's zijn meegenomen in de onderstaande regionaal brede groslijst. Deze onderwerpen lopen bewust nog door elkaar en zijn in deze fase nog niet geprioriteerd of geclusterd. Veelal van deze onderwerpen houden echter wel verband met elkaar (zie geïntegreerd voorbeeldscenario). In de hoofdstukken 5 t/m 9 worden de uiteenlopende onderwerpen samengebracht en geordend onder de vijf overkoepelende risicothema's onderverdeeld in verschillende kern risico's.

Groslijst:

Onbegrepen gedrag	Middelenhandel	Femicide	Suïcidale gedachtes	Toenemende zorg-complexiteit	Zorgfraude	Wachtlijsten zorginstelling-en	Mensenhandel	Ondermijning van rechtsstaat
Schooluitval	Zwaar vervuilde huizen	Jeugdoverlast/ Aanwas	Sextortion	Afnemende zichtbaarheid BOA/politie	Milieu criminaliteit	Extremisme/ radicalisering	Cybercrime	Kindermis-handeling
Woonoverlast	Geldezels	Polarisatie	AI	Drugsgebruik	Grensover-schrijdende criminaliteit	Psychische problematiek	Huiselijk geweld	Alcoholgebruik

Geïntegreerd voorbeeldscenario:

Een 15-jarige leerling brengt veel tijd online door en heeft moeite aansluiting te vinden op school. Via sociale media komt de jongere in contact met iemand die zich voordoet als leeftijdsgenoot. Na enige tijd worden persoonlijke foto's gedeeld. Kort daarna volgt een dreigement: als er geen geld wordt betaald, worden de foto's verspreid.
Uit angst vertelt de jongere niets aan ouders of school. Om aan geld te komen, laat de jongere een bankrekening gebruiken voor verdachte transacties en ontvangt hiervoor een vergoeding. Tegelijkertijd neemt het schoolverzuim toe en ontstaan zorgen over het welzijn van de jongere.
Wanneer ouders melding doen van somber gedrag en terugtrekking, blijkt dat meerdere jongeren uit dezelfde omgeving op vergelijkbare wijze online zijn benaderd. Politie, school en gemeente ontdekken dat criminelen kwetsbare jongeren via sextortion onder druk zetten en vervolgens inzetten voor cyberfraude.

4. Randvoorwaarden en aandachtspunten

Naast de beschreven risicothema's zijn tijdens de inventarisatie enkele overkoepelende aandachtspunten naar voren gekomen. Hoewel deze onderwerpen niet als risico beschouwd kunnen worden, worden zij door respondenten wel gezien als belangrijke randvoorwaarden voor de signalering, aanpak en beheersing van veiligheidsvraagstukken binnen Achterhoek Oost.

Capaciteit en samenwerking

Een vaak benoemd aandachtspunt betreft de beschikbare capaciteit binnen het veiligheidsdomein in alle gemeenten. Respondenten wijzen op de beperkte beschikbare politie- en boacapaciteit binnen de regio. Daarnaast worden personele wisselingen binnen organisaties, vooral binnen het Boa bestand, genoemd als factor die van invloed kan zijn op de continuïteit en lokale kennispositie. Hierdoor kunnen signalen later worden opgepakt, opvolging onder druk komen te staan en kan d verbinding met inwoners en ketenpartners afnemen.

Tegelijkertijd worden veiligheidsvraagstukken steeds complexer en raken verschillend domeinen steeds meer met elkaar verweven. Dit vraagt om goede samenwerking, afstemming en informatie-uitwisseling tussen betrokken partners. Bovendien is vanwege de complexiteit prioritering steeds belangrijker om d beschikbare capaciteit in te zetten op de veiligheidsvraagstukken waar de grootste maatschappelijke impact of urgentie ligt. Uit de inventarisatie komt naar voren dat partners elkaar hierin wel steeds beter weten te vinden, maar dat verdere versterking van onderlinge verbinding en gedeelde informatiebeeld wenselijk blijft. Een gezamenlijk beeld van ontwikkelingen en risico's helpt om signalen tijdig te herkennen en langs elkaar heen werken zoveel mogelijk te voorkomen.

Grensoverschrijdende samenwerking

De ligging van Achterhoek Oost aan de Duits-Nederlandse grens wordt eveneens veelvuldig genoemd als aandachtspunt. Verschillende vormen van criminaliteit en maatschappelijke ontwikkelingen beperken zich niet tot de gemeente-, regio, of landsgrenzen. Respondenten benadrukken daarom het belang van blijvende samenwerking en een betere informatie-uitwisseling met Duitse partners. Zodat ontwikkelingen tijdig gesignaleerd en gezamenlijk

aangepakt kunnen worden. Momenteel krijgt de samenwerking met Duitse partners wel meer vorm, maar bevinden zich op de meeste onderdelen nog in een opbouwende fase. Verdere versterking en structurele borging blijven daarom aandachtspunten voor de komende periode.

5. Ondermijning

Tijdens de inventarisatie werd ondermijning veelvuldig benoemd door collega's en partners als blijvend aandachtspunt. Daarbij werd voornamelijk gewezen op:

- Drugscriminaliteit;
- Mensenhandel;
- Zorgcriminaliteit;
- Milieucriminaliteit;
- Jonge aanwas;
- Grensoverschrijdende criminaliteit.

Ook uit de politiecijfers blijkt dat ondermijning zichtbaar blijft binnen Achterhoek Oost. Daarbij gaat het onder meer om registraties rondom drugshandel, mensenhandel en afvallozingen. Deze cijfers geven echter vooral zicht op geregistreerde en bekende incidenten; ondermijning kent daarnaast per definitie een verborgen karakter, dus de trends in deze cijfers zijn wat lastiger te duiden.

De combinatie van een uitgestrekt buitengebied en grensligging maakt dat de Achterhoek gekenmerkt wordt door een kansenstructuur waardoor ondermijnende criminaliteit zich binnen Achterhoek Oost gemakkelijk en op grote schaal manifesteert. Daarbij is zowel aandacht voor zichtbare vormen zoals drugsproductie of afvaldumping, als voor minder zichtbare vormen, zoals zorgcriminaliteit en mensenhandel.

Mensenhandel wordt binnen dit risicoprofiel kort benoemd als onderdeel van het ondermijningsbeeld. Het thema wordt niet verder verdiept omdat hiervoor reeds afzonderlijk het regionaal Beleidsplan Aanpak Mensenhandel is vastgesteld. Hiermee zetten de acht Achterhoekse gemeenten gezamenlijk in op het vergroten van kennis en expertise, het actief signaleren van mensenhandel en het versterken van de samenwerking tussen ketenpartners. Daarnaast heeft iedere gemeente interne aandachtsfunctionarissen mensenhandel aangewezen.

Kern risico's en voorbeeldscenario's

Kern risico's	Korte duiding	Voorbeeldscenario's
Drugscriminaliteit	Productie en handel in verdovende middelen, met aandacht voor jonge aanwas	• Drugshandel: vermoeden drugshandel in wijk n.a.v. melding buurtbewoner. • Drugshandel: Misgelopen grootschalige drugsdeal tussen rivaliserende netwerken leidt tot meerdere liquidaties. • Drugsproductie: IBC's met drugsafval gedumpt in buitengebied (afvoer op kosten gemeente). • Drugsproductie: Exploderend synthetisch drugslab in garagebox met zware milieuverontreiniging.
Zorgcriminaliteit	Misbruik van zorgstructuren, zorggelden of kwetsbare inwoners	• Onrechtmatige besteding zorgbudget (PGB/WMO) met directeur die verdwijnt met grote geld bedragen. • Structurele zorgfraude en uitbuiting door zorgaanbieder met overlijden cliënt en blootleggen misstanden.
Milieucriminaliteit	Illegale afvaldumpingen, drugsafval en overtredingen van milieuwetgeving	• Illegale opslag professioneel vuurwerk in opslagbox (zonder veiligheids- en milieuregulering). • Illegale vermenging afvalstromen door bedrijf onder dekmantel van vergunning (bijv. uitrijden mest vermengd met drugsafval).

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel)

Drugshandel: vermoeden drugshandel in wijk n.a.v. melding buurtbewoner.

Gebrekkige opvolging meldingen uit de buurt

Onvoldoende zicht op hotspots/wijkpatronen

Beperkte wijkgerichte handhaving (BOA/politie)

Onvoldoende samenwerking zorg-veiligheid

Weinig inzet op jeugdpreventie/alternatieven

Beperkte communicatie en meldkanalen

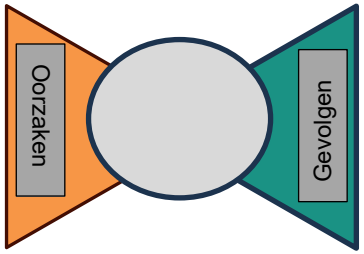
Hoge vraag naar drugs lokaal

Snelle cash inkomsten dealen

Laagdrempelige toetreding (jeugd)

Digitale en straatnetwerken

Lage pakkans perceptie

Aanloop

Overlast in buurt

Afval

Onveiligheidsgevoel bewoners

Toename jeugdcriminaliteit

Escalatie naar geweld/afrekeningen

Ondergraving leefbaarheid

Versterking criminele netwerken

6. Zorg en veiligheid

Tijdens de inventarisatie werd zorg- en veiligheidsproblematiek door veel partners genoemd als een belangrijk aandachtspunt. Daarbij ging het vooral om:

- Onbegrepen gedrag
- Psychische problematiek
- Woonoverlast/zwaar vervuilde woningen
- Huiselijk geweld
- Kindermishandeling
- Femicide
- Middelengebruik
- Toenemende complexiteit van casuïstiek

Er is hierbij meermaals verwezen naar de toenemende verwevenheid tussen zorg- en veiligheidstukken. Waarbij bijvoorbeeld psychische kwetsbaarheid samengaat met verslaving en de neiging tot geweldpleging. Hierdoor ontstaan situaties waar niet alleen zorgpartners, maar ook gemeenten en politie en andere veiligheidspartners betrokken raken.

Dit beeld wordt ook bevestigd vanuit politiecijfers. In de periode 2020-2025 zijn in Achterhoek 5044 meldingen van overlast door personen met onbegrepen gedrag geregistreerd. Na een piek in 2023 nam het aantal meldingen tijdelijk af, maar vanaf eind 2024 is opnieuw een stijgende lijn zichtbaar. Hieruit blijkt dat zorg- en veiligheidsvraagstukken steeds vaker een zichtbaar onderdeel vormen van het regionale veiligheidsbeeld.

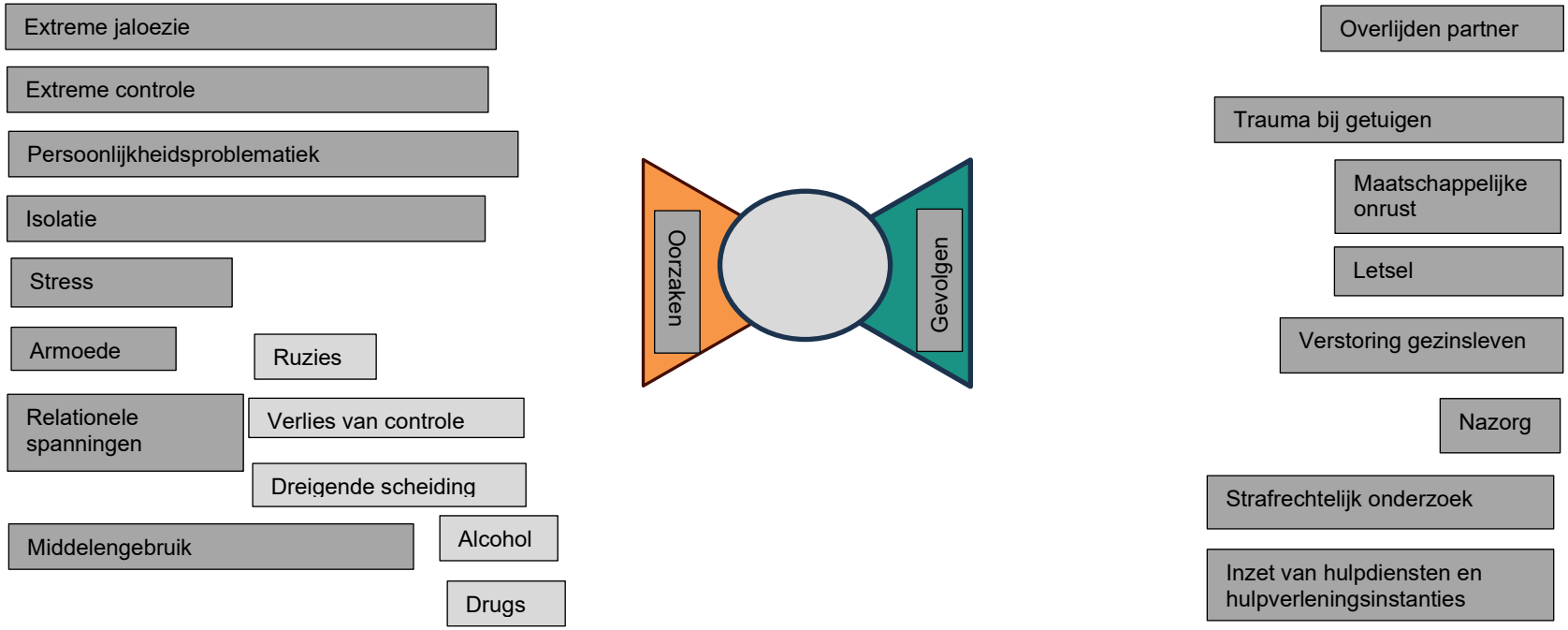
Tegelijkertijd wordt er ook gewezen op de toenemende complexiteit van casuïstiek binnen het zorgdomein en de beschikbaarheid van passende zorg die onder druk staat. Hierdoor kan het langer duren voordat inwoners de juiste ondersteuning ontvangen, waardoor problematiek kan verergeren en veiligheidsrisico’s kunnen toenemen.

Kern risico's en voorbeeldscenario's

Kern risico's	Korte duiding	Voorbeeldscenario's
Personen met onbegrepen gedrag	Situaties waarbij gedrag van personen leidt tot zorgen, overlast of veiligheidsrico's voor zichzelf of hun omgeving	• Persoon met onbegrepen gedrag veroorzaakt overlast in de openbare ruimte (schreeuwen, intimideren gedrag, verstoring openbare orde. • Persoon met onbegrepen gedrag vermoord een inwoner in de openbare ruimte.
Huiselijk geweld en kindermishandeling	Geweld, mishandeling of verwaarlozing binnen afhankelijkheidsrelaties, waarbij zowel volwassenen als kinderen slachtoffer kunnen zijn.	• Inwoner pleegt huiselijk geweld zonder ernstig letsel (intimidatie, schreeuwen) • Inwoner pleegt huiselijk geweld met fysiek ernstig letsel.
Femicide	Dodelijk geweld tegen vrouwen, vaak voorafgegaan door controle, stalking, bedreiging of eerder partnergeweld.	• Escalatie van partnergeweld door controle, jaloezie en oplopende spanningen • Dodelijk geweld door extreme controle, jaloezie, impulsverlies en rationele escalatie.

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel)

Femicide: dodelijk geweld door extreme controle, jaloezie, impulsverlies en relationele escalatie

7. Jeugd en veiligheid

Tijdens de inventarisatie kwam Jeugd en veiligheid ook weer naar boven als belangrijk aandachtspunt binnen Achterhoek Oost. Daarbij werden met name de volgende onderwerpen genoemd:

- Jeugdcriminaliteit
- Criminele uitbuiting
- Jonge aanwas
- Middelengebruik
- Handelen in verboden middelen
- Mentale problematiek
- Online beïnvloeding van jongeren

Hoewel uit politiecijfers blijkt dat het aantal meldingen van jeugdoverlast vanaf 2022 is afgenomen, betekent dit niet automatisch dat alle onderliggende problematiek eveneens afneemt. Een mogelijke verklaring voor deze ontwikkeling is het beëindigen van de coronaperiode, waardoor jongeren vaker fysiek aanwezig waren op school, sportverenigingen en ander sociale activiteiten, hierdoor nam ook de sociale controle weer toe. Tegelijkertijd signaleren respondenten dat een deel van de leefwereld van jongeren zich steeds meer in het digitale domein afspeelt, waardoor problematiek zich minder kan manifesteren in de openbare ruimte. In het verlengde hiervan, is er ook sprake van slechter zicht op de problematiek, waardoor de cijfers in dit geval, niet het gehele verhaal vertellen.

Respondenten geven daarnaast aan dat middelengebruik onder jongeren een blijvend aandachtspunt vormt. Daarbij wordt niet alleen gewezen op alcohol- en drugsgebruik zelf, maar ook op de samenhang met mentale problematiek en sociale kwetsbaarheid. Deze factoren kunnen elkaar versterken. Jongeren

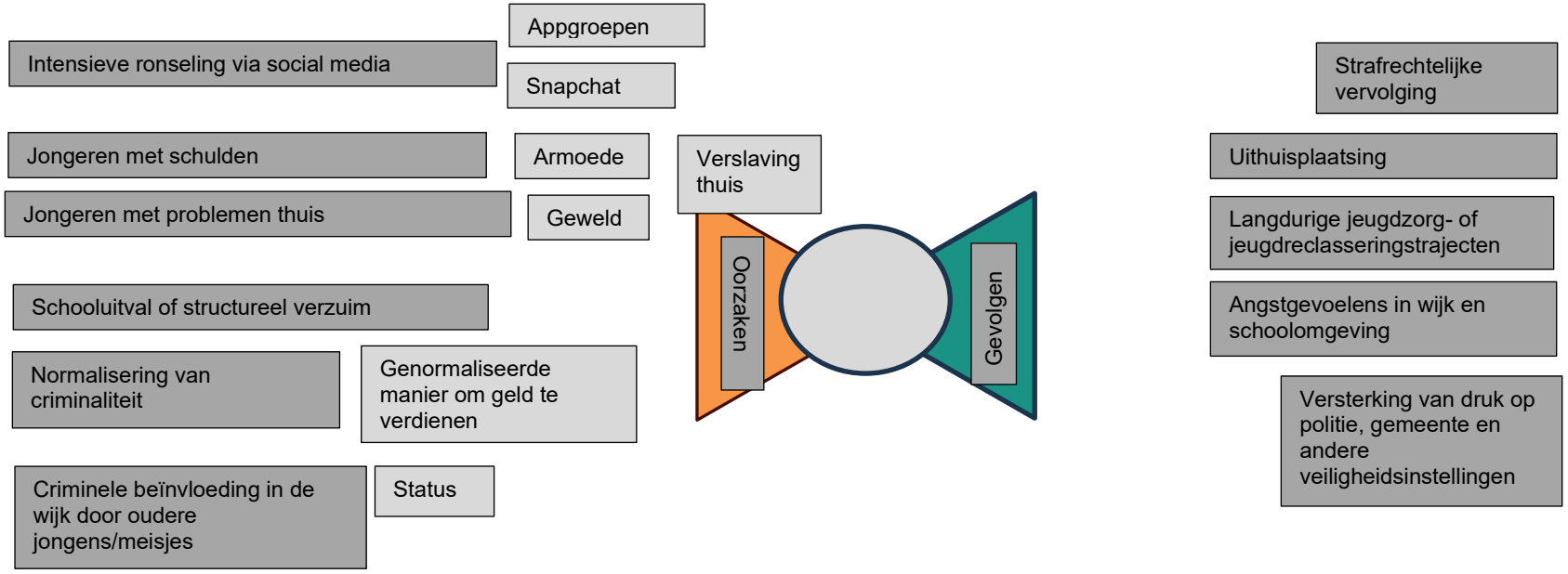
die kampen met psychische problemen, verslaving of een gebrek aan perspectief, kunnen bovendien kwetsbaarder zijn voor negatieve beïnvloeding of rekrutering door criminele netwerken.

Kern risico's en voorbeeldscenario's

Kern risico's	Korte duiding	Voorbeeldscenario's
Jeugdcriminaliteit en uitbuiting	Jongeren raken betrokken bij strafbare feiten of worden gebruikt door criminele netwerken of onder druk gezet om criminele activiteiten uit te voeren.	• Online benadering van een jongere om een pakketje bij een bushalte af te leveren waarbij dit op tijd bekend wordt bij ouders • Twee jongeren worden online benaderd om tegen betaling een explosief bij een huis te plaatsen en worden onder druk gezet wanneer zij twijfelen of willen afhaken.
Middelengebruik	Alchohol, vape- en drugsgebruik onder jongeren, met mogelijke gevolgen voor gezondheid, mentale problematiek en veiligheid.	• Groep jongeren komt bij elkaar om te drinken en te vapen waarbij politie en Boa's worden gebeld door de buren vanwege overlast door harde muziek • Minderjarige bestuurder stap na met alcohol en THC-vape gebruik op de scooter samen met vrienden en veroorzaakt onder invloed een ongeluk met zwaar letsel tot gevolg.

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel)

Jeugdcriminaliteit/uitbuiting: Online benadering van twee jongeren om een explosief bij een huis te plaatsen, waarbij een geldbeloning tegenover staat maar de jongeren ook onder druk worden gezet.

Geld

8. Digitale veiligheid

Tijdens de inventarisatie is digitale veiligheid door verschillende respondenten benoemd als een thema dat de komende jaren blijvend aandacht vraagt. Daarbij werd er met name de volgende onderwerpen benoemd:

- Online aangejaagde ordeverstoringen
- Cybercriminaliteit
- Digitale fraude
- Geldezels
- Sextortion
- Kunstmatige intelligentie (AI)
- Minder digitaal vaardige inwoners

Respondenten signaleren dat digitalisering een steeds grotere invloed heeft op het dagelijks leven van inwoners, bedrijven en overheden. Hierdoor ontstaan nieuwe mogelijkheden, maar ook nieuwe kwetsbaarheden. Waar criminaliteit zich voorheen voornamelijk in de fysieke leefomgeving manifesteerde, speelt een steeds groter deel zich af in het digitale domein of kent het een digitaal component.

Uit de beschikbare politiecijfers blijkt dat cybercrime de afgelopen jaren een dalende trend laat zien. Het lijkt er dus op dat strafbare feiten waarbij digitale systemen of internet een centrale rol spelen, zoals hacken, ransomware en phishing minder voorkomend zijn. Tegelijkertijd is het de vraag in hoeverre deze ontwikkeling een volledig beeld geeft van de daadwerkelijke omvang van de problematiek. Digitale criminaliteit kent een relatief lage meldings- en aangiftebereidheid, waardoor incidenten niet altijd zichtbaar worden in registraties.

Horizontale fraude (inclusief bijvoorbeeld fraude met onlinehandel en betaalproducten en identiteitsfraude) blijft daarentegen volgens de cijfers wel duidelijk zichtbaar. Het aantal registraties ligt rond of hoger dan het landelijk gemiddeld en betreft het meest geregistreerde misdrijf. Inwoners worden steeds vaker geconfronteerd met dit soort praktijken in het dagelijks leven.

Daarnaast maken respondenten zich met name ook zorgen om jongeren die kwetsbaar kunnen zijn voor online risico's. Via social media komen zij in aanraking met fenomenen zoals geldezel en sextortion. Ook minder digitaal vaardige inwoners lopen risico, bijvoorbeeld doordat zij digitale fraude en misleidende berichten minder snel herkennen. De opkomst van AI vergroot deze kwetsbaarheid. Aan de ene kant biedt AI kansen voor de samenleving, maar kan tegelijkertijd ingezet worden voor het creëren van misleidende beelden of het geloofwaardiger maken van digitale fraude.

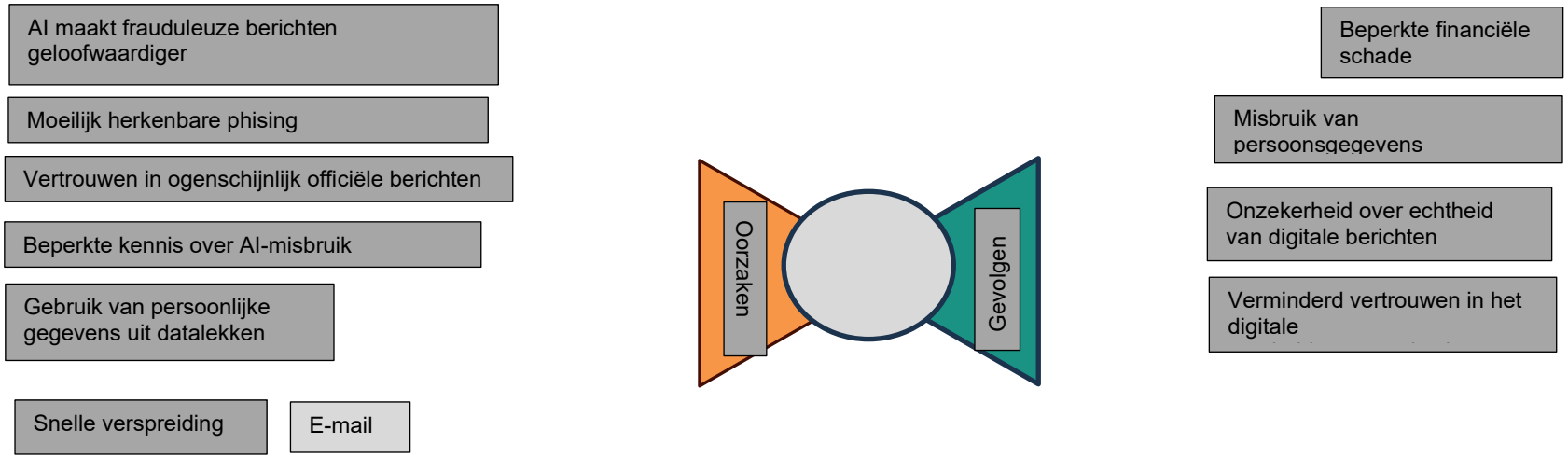
Kern risico's en voorbeeldscenario's

Kern risico's	Korte duiding	Voorbeeldscenario's
Online aangejaagde ordeverstoring	Verstoringen van de openbare orde die online worden aangewakkerd, georganiseerd of versterkt	• Een online oproep leidt tot beperkte overlast op een openbare locatie • Een online oproep leidt tot grootschalige ordeverstoringen, vernielingen en geweld.
Digitale weerbaarheid-Jeugd	Jongeren zijn kwetsbaar voor online misleiding, afpersing en criminele benadering zoals geldezels en sextortion	• Een jongere wordt via social media benaderd om zijn bankrekening beschikbaar te stellen • Een minderjarige pleegt zelfmoord omdat expliciete beelden zijn verspreid nadat de minderjarige niet het gevraagde bedrag aan een afperser betaalde
Digitale weerbaarheid - AI	AI kan digitale fraude, misleiding en desinformatie geloofwaardiger en moeilijker herkenbaar maken	• Een inwoner ontvangt een AI-gegenereerde phishingmail lijkend op een gemeentemail, waardoor zij €20,00 kwijt raakt. • Een deepfake-video waarin de burgermeester een omstreden besluit aankondigt, leidt tot maatschappelijke onrust en wantrouwen richting de gemeente.

Digitale weerbaarheid – Minder digitaal vaardigen	Inwoners met beperkte digitale vaardigheden zijn kwetsbaar voor online fraude en misleiding	• Een inwoner deelt haar adres na een phishingbericht • Een kwetsbare inwoner raakt door digitale fraude een groot deel van haar spaargeld kwijt die ze naar haar idee had overgemaakt naar een 'veilige' kluisrekening

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel)

Digitale weerbaarheid – AI: Een inwoner ontvangt een AI-gegenereerde phisingmail lijkend op een gemeentemail waardoor zij €20,00 kwijt raakt.

Berichtenapps

9. Maatschappelijke weerbaarheid

Maatschappelijke weerbaarheid is ten opzichte van de voorgaande beleidsperiode nadrukkelijker naar voren gekomen tijdens de inventarisatie. Daarbij werden met name de volgende onderwerpen genoemd:

- Polarisatie
- Radicalisering
- Extremisme
- Desinformatie
- Dreiging of intimidatie richting bestuur/ bestuurlijke weerbaarheid
- Afnemend vertrouwen in overheidsinstanties
- Afnemend gezag van politie en andere autoriteiten
- Noaberschap

Binnen dit risicoprofiel wordt maatschappelijke weerbaarheid nadrukkelijk onderscheiden van het bredere weerbaarheidstraject dat binnen de kaders van de VNOG-bestuurafspraken wordt ontwikkeld. Dat traject richt zich voornamelijk op crisisbeheersing, continuïteit van de samenleving, hybride dreigingen en zelf- samenredzaamheid tijdens langdurige ontwrichtende situaties. In dit risicoprofiel ligt de focus op maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op de sociale stabiliteit, onderlinge verbondenheid en leefbaarheid binnen Achterhoek Oost.

Respondenten zien dat maatschappelijke tegenstellingen zichtbaarder worden en dat discussies over maatschappelijke thema’s zich steeds vaker online maar ook op straat afspelen. Polarisatie hoeft daarbij niet direct te leiden tot veiligheidsincidenten maar kan wel invloed hebben op onderlinge

verhoudingen met veiligheidsgevoel en het vertrouwen tussen inwoners, overheid en maatschappelijke organisaties. Daarnaast wordt ook gewezen op afnemend vertrouwen in overheid en instituties. In sommige gevallen kan dit leiden tot minder acceptatie van gezag of weerstand tegen besluiten. Dit kan zelf escaleren tot dreiging en intimidatie richting bestuurders.

Ook radicalisering en extremisme worden benoemd hier als risico's die grote gevolgen hebben voor de sociale stabiliteit. Wanneer dergelijke ontwikkelingen niet op tijd worden herkend, kunnen zij bijdragen aan verdere maatschappelijke tegenstellingen en intimidatie.

Tegelijkertijd wordt de sterke sociale cohesie binnen Achterhoek Oost gezien als een belangrijke kracht. Noaberschap draagt bij aan de veerkracht van de regio en zorgt ervoor dat inwoners vaak bereid zijn elkaar te helpen. Respondenten zien echter dit fenomeen naar de achtergrond treden.
Daarnaast zit er ook een keerzijde aan dit fenomeen. Het uitgangspunt hiervan is namelijk ook dat problemen binnen de eigen gemeenschap worden opgelost, waardoor meldingen niet altijd bij politie, gemeente of ander hulpverlening terechtkomt. Hierdoor kan ook juist bepaalde problematiek langer onder de radar blijven.

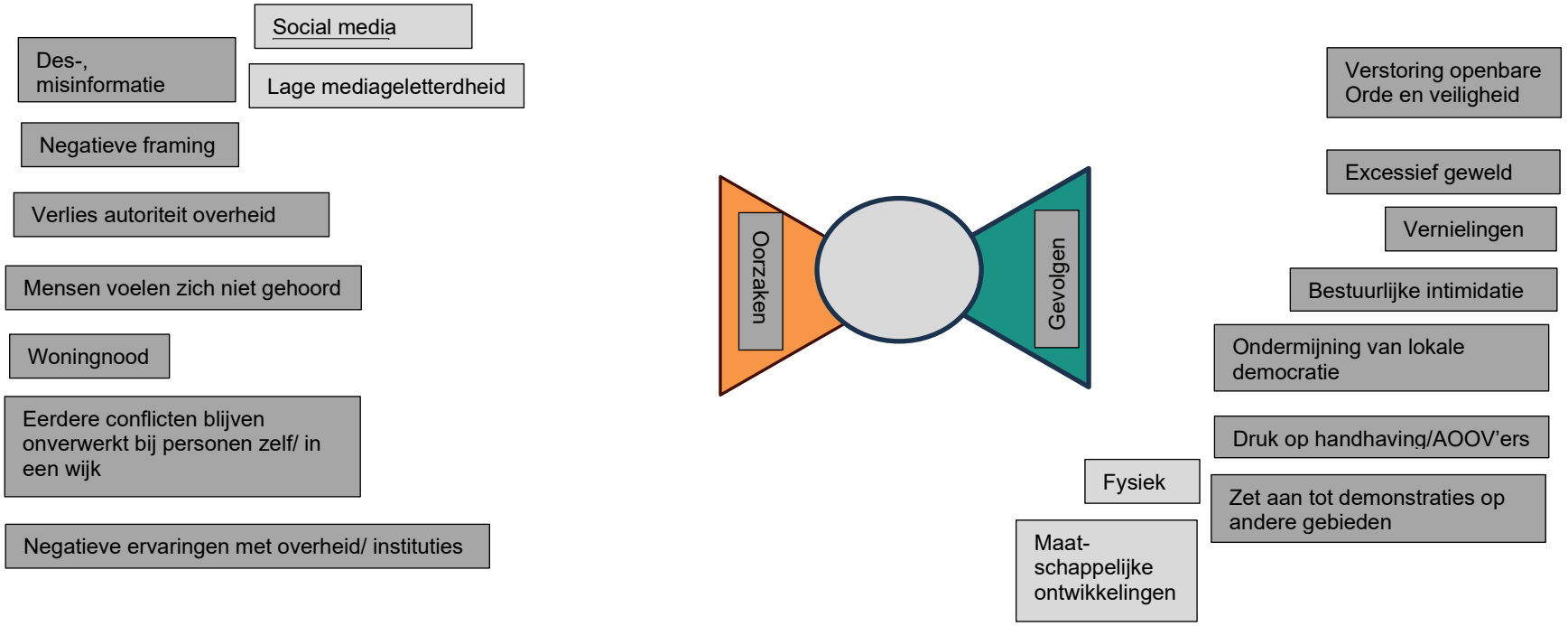
Kern risico's en voorbeeldscenario's

Kern risico's	Korte duiding	Voorbeeldscenario's
Polarisatie	Het scherper worden van tegenstellingen tussen groepen en of inwoners en een verlies met binding met de lokale politiek.	• Een lokaal besluit leidt tot discussies op social media • Een demonstratie rondom een AZC escaleert in confrontaties en verstoring van de openbare orde
Radicalisering en extremisme	Een proces waarbij personen of groepen steeds radicalere opvattingen ontwikkelingen. Het gaat hierbij om opvattingen of gedrag die de democratische rechtsorde kan ondermijnen.	• Een inwoner verspreidt online radicale of extremistische boodschappen • Een geradicaliseerde inwoner bereidt een gewelddadige actie voor.
Noaberschap	De onderlinge betrokkenheid en sociale verbondenheid	• Zorgelijke signalen blijven langdurig binnen de gemeenschap en worden niet gedeeld. • (afnemende noaberschap): Een ernstige vervuilde woning blijft langere tijd onopgemerkt

	tussen inwoners, waarbij mensen elkaar helpen en veel zaken binnen de gemeenschap zelf proberen op te lossen.	doordat buurtbewoners minder contact met elkaar hebben en minder vaak bij elkaar over de vloer komen.

Scenariovoorbeeld uitgewerkt (vlinderdasmodel)

Polarisatie: Een demonstratie rondom een AZC escaleert in confrontaties en verstoring van de openbare orde

Maatschappij wordt onoverzichtelijk

Geen familiariteit met culturen en gebruiken

Wij – zij denken

10. Conclusie

Dit risicoprofiel biedt een gezamenlijk beeld van de belangrijkste veiligheidsvraagstukken binnen Achterhoek Oost voor de periode 2027-2030. Op basis van vragenlijsten, interviews en beschikbare cijfers zijn vijf risicothema's te onderscheiden: Ondermijning, Zorg & Veiligheid, Jeugd en Veiligheid, Digitale Veiligheid en Maatschappelijke Weerbaarheid.

De inventarisatie laat zien dat het regionale veiligheidsbeeld in grote lijnen overeenkomt met dat van de voorgaande beleidsperiode. Tegelijkertijd zijn enkele ontwikkelingen zichtbaar die invloed hebben op meerdere thema's. Zo speelt digitalisering een steeds grotere rol binnen verschillende veiligheidsvraagstukken, raken zorg- en veiligheidsproblematiek steeds meer met elkaar verweven en is maatschappelijke weerbaarheid nadrukkelijker naar voren gekomen als aandachtspunt binnen de regio.

Daarnaast blijkt dat verschillende risico's niet los van elkaar kunnen worden gezien. Zo kunnen middelengebruik, mentale problematiek, digitale beïnvloeding en criminele uitbuiting elkaar versterken. Ook maatschappelijke ontwikkelingen zoals polarisatie, afnemend vertrouwen in instituties en dis- of misinformatie kunnen doorwerken in andere veiligheidsthema's.

Tot slot zijn tijdens de inventarisatie enkele randvoorwaarden benoemd die van invloed zijn op het regionale veiligheidsbeeld. Met name de beschikbare capaciteit binnen het veiligheidsdomein en het belang van zowel regionale – als grensoverschrijdende samenwerking. Dit wordt door respondenten gezien als belangrijke aandachtspunten voor de komende beleidsperiode.

De in dit risicoprofiel beschreven thema's, risico's en ontwikkelingen vormen gezamenlijk de basis voor het IVP 2027-2030 van Achterhoek Oost. Daarbij biedt het profiel richting voor verdere beleidsvorming en samenwerking binnen de regio.

Bijlage I : Lijst met respondenten

Interne stakeholders en externe stakeholders met lokaal karakter

Stakeholders Intern en externe stakeholders met lokaal karakter	Interview	Vragenlijst
Burgemeester		
Wethouder Zorg		
Ambtenaar openbare orde en veiligheid		
Regisseur zorg en veiligheid		
Boa coördinator		
Jongerenwerkers		
Communicatieadviseur		
Adviseurs jeugd		
Adviseurs WMO/lokale wijkteams		
Adviseurs RO		
Adviseur verkeer		
Adviseur Apv/evenementen		
Programmamanagers		

Gemeentesecretaris		
Coördinator vluchtelingen		
Coördinator ICT (of iemand die kennis heeft van digitale veiligheid)		
Adviseurs sport en cultuur		
Adviseur publieke gezondheid		
Adviseur handhaving/toezichthouders		
Leerplichtambtenaar		
Operationeel Expert Wijk (politie)		
Wijkagenten (politie)		
Jeugdagent (politie)		
Scholen		

Externe stakeholders

Stakeholders Extern	**Interview**	**Vragenlijst**

Politie:		
Digitaal aanjager		
Agenten met taak accent ondermijning (combinatie interview)		
Milieuagent		
Teamleiding		
Agent met taak accent mensenhandel		
Drugsagent		
Agent zorg en veiligheid		
Omgevingsdienst Achterhoek		
Waterschap		
Bureau Halt		
Tactus verslavingszorg		
Iriszorg		
GGNET		
Openbaar Ministerie		
Provincie		
RIEC		
PVO		
Regionaal Projectleider Ondermijning		
Zorg en veiligheidshuis		
Leisurelands		
De Woonplaats		
Veilig Thuis		

Bijlage II : Interviewvragen

1. Wie zijn wij?

2. Voor welke organisatie werk je en wat is je functie?
- “Vanuit welke rol of betrokkenheid kijkt u naar veiligheid binnen de gemeente of regio”

Evaluatie

3. In het Integraal Veiligheidsplan van 2023-2026 zijn er 5 specifieke prioriteiten vastgesteld, dit waren: ondermijnende criminaliteit, zorg & veiligheid, jeugd & veiligheid, digitale veiligheid & weerbaarheid (‘cybercrime’) en leefbaarheid.
   In hoeverre zijn de doelen en prioriteiten uit het huidige IVP volgens jou gerealiseerd:
- Welke resultaten of effecten zijn zichtbaar bereikt?
- Op welke onderdelen is minder voortgang geboekt en wat zijn daarvan volgens jou de oorzaken
4. Welke onderwerpen of prioriteiten uit het huidige IVP zouden volgens jou moeten worden voortgezet in het nieuwe IVP, en welke onderdelen vragen om aanpassing of heroverweging?

Inhoudelijk

5. Met het integraal risicoprofiel willen we enerzijds een overzicht bieden van de veiligheidsrisico’s binnen onze gemeenten en anderzijds inzicht geven in hoe deze risico’s zich tot elkaar verhouden.
   Welke veiligheidsrisico’s zie jij vanuit jouw vakgebied?
- ’’om welke veiligheidsrisico’s heb je zorgen”
- “welke risico’s zouden volgens jou prioriteit moeten krijgen”
- “hoe hangen deze veiligheidsrisico’s samen”
- “Wat heb jij nodig om deze risico’s aan te pakken?”
- “welke ontwikkelingen zie jij binnen jou vakgebied”

6. Hoe schat jij de risico's zoals besproken in: wat kun je zeggen over de kans op deze risico's en de effecten? Dus, wat is de kans dat de gebeurtenis plaatsvindt, en wat is dan het gevolg van deze gebeurtenis?

- "In hoeverre is het realistisch dat een dergelijk risico voorkomt"
- "wat is een representatief scenario bij dit risico"
- "Wat is het gevolg van dit risico?"

7. Voor het integraal risicoprofiel zijn we op zoek naar indicatoren of parameters die ons helpen bij het inschatten van de kansen en effecten van de geïnventariseerde risico's. Welke data en/of informatiebronnen raad je ons voor het inschatten van de kansen en effecten van de risico's zoals besproken?

- "In hoeverre hebben jullie data/bronnen/informatie/rapportages waarin dat soort indicatoren in beeld zijn gebracht" **Mogen wij deze ook gebruiken i.v.m. AVG, gevoeligheid?**
- "Zijn dat data/bronnen/informatie/rapportages die wij kunnen gebruiken"
- "Zijn er voorbeelden van wegingsmethodieken uit jouw vakgebied, om een risico te meten "

8. Welke (bovengenoemde) risico's zouden volgens jou absoluut in het risicoprofiel moeten voorkomen?

Afronding

9. Voor de ontwikkeling van het integraal risicoprofiel hebben we een selectie van interne en externe partners betrokken. Welke stakeholders moeten we volgens jou zeker spreken?

10. Zie jij in de toekomst mogelijkheden of meerwaarde om samen te werken met Achterhoek West, zodat de gehele achterhoek hetzelfde IVP deelt.
    - Waarom wel/niet?

Bijlage III : Vragenlijst (online)

1. Voor welke gemeente/organisatie werk je en vanuit welke rol ben je betrokken bij veiligheid binnen de gemeente/regio.

2. Het Integraal Veiligheidsplan (2023-2026) heeft zich gericht op de volgende prioriteiten: ondermijnende criminaliteit, zorg & veiligheid, jeugd & veiligheid, digitale veiligheid en weerbaarheid (‘cybercrime’) en leefbaarheid. In hoeverre zijn de doelen en prioriteiten uit het huidige IVP volgens jou gerealiseerd (zie huidige IVP bijgevoegd in de mail)
   *combinatie meerkeuze (vraag 2)/open vraag (vraag 3)

   - In zeer beperkte mate
   - In beperkte mate
   - In redelijke mate
   - In grote mate
   - In zeer grote mate

3. Welke resultaten binnen deze thema’s zijn zichtbaar bereikt en op welke onderdelen bleef ontwikkeling achter, en wat waren hiervan eventueel de oorzaken?

4. Welke onderwerpen of prioriteiten uit het huidige IVP zouden volgens jou moeten worden voortgezet in het nieuwe IVP, en welke onderdelen vragen om aanpassing of heroverweging?

5. Met het integraal risicoprofiel willen we enerzijds een overzicht bieden van de veiligheidsrisico’s binnen onze gemeenten en anderzijds inzicht geven in hoe deze risico’s zich tot elkaar verhouden. Waar maak jij je zorgen om en welke ontwikkelingen zie jij in jouw werkgebied op het gebied van veiligheid?

6. Hoe schat jij de risico’s zoals genoemd bij vraag 5 in: wat kun je zeggen over de kans op deze risico’s en de gevolgen van deze risico’s?

7. Voor het integraal risicoprofiel zijn we op zoek naar indicatoren of parameters die ons helpen bij het inschatten van de kansen en effecten van de geïnventariseerde risico's. Welke data en/of informatiebronnen raad je ons aan voor het inschatten van de kansen en effecten van de risico's zoals genoemd bij vraag 5? Of ben je eventueel zelf in het bezit van data die wij mogen en kunnen gebruiken voor het integraal risicoprofiel?

8. Aan welke randvoorwaarden moet het integraal risicoprofiel volgens jou voldoen om het te kunnen gebruiken in jouw werk? Welke (bij vraag 5 benoemde) risico's moeten volgens jou absoluut in het risicoprofiel komen?

9. Voor de ontwikkeling van het integraal risicoprofiel hebben we een selectie van interne en externe partners betrokken. Welke stakeholders moeten we volgens jou zeker spreken?

10. Zie jij in de toekomst, mogelijkheden of meerwaarde om samen te werken met Achterhoek West, zodat de gehele achterhoek hetzelfde integraal veiligheidsplan deelt?

Bijlage IIII : Datalab GO rapportage (separaat)

